

KALLIOLAN SETTLEMENTTI
Kalliolan Settlementti ry
Länsi-Uudenmaan sovittelutoimisto
Sinkkallontie 10
02630 Espoo

HARJULAN SETTLEMENTTI RY
Päijät-Hämeen sovittelutoimisto
Harjulankatu 7
15150 Lahti

Sosiaali- ja
terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

LAUSUNTOPYYNTÖNNE STM/449/2019

Lausunto Sosiaali- ja terveysministeriölle Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raportista

Yleisiä havaintoja Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raportista

Raportissa on useita hyviä kehitysehdotuksia. Erityisen hyvänä pidämme ehdotusta, että lähisuhdeväkivaltarikosten tutkinta keskitetään poliisin rikostutkijoille, jotka erikseen on koulutettu käsittelemään lähisuhdeväkivaltailmiötä. Tämän lisäksi tulisi poliisilaitoksilla olla tavoitteena, että jokaiseen poliisipiiriin perustetaan oma lähisuhdeväkivallan yksikkö (Helsingin poliisilaitoksen mallin mukainen).

Suhtaudumme kriittisesti siihen ajatukseen, että toinen kahdesta sovittelijasta olisi ammattihenkilö tai lähisuhteeseen erikoistunut työntekijä. Tämä on iso resurssikysymys. Pohjoismainen sovitteluhistoria ja traditio on alusta asti rakentunut osaavien vapaaehtoissovittelijoiden varaan. Keskeistä tässä on sovittelijoiden kouluttaminen ja ohjaaminen.

Suhtaudumme myös kriittisesti ajatukseen siitä että jokaiseen sovittelutoimistoon rekrytoitaisiin sosiaalityöntekijä. Oikeampi asemointipaikka näille uusille vakansseille olisivat poliisin lähisuhdeväkivaltayksiköt. Lsvv-aloitteiden edellytysten selvittämistyö voitaisiin hyvin aloittaa poliisilaitoksella. Tätä näkökulmaa puoltaa se että poliisilla/poliisiosiaalityöllä olisi pääsy asiakkaisen tietoihin (myös poliisin) jolloin on helpompi selvittää mm. väkivallan toistuvuutta ja asiakkaan palvelutarvetta.

Naisjärjestöt ovat tuoneet esille huolensa siitä, että lsvv-sovittelutilanteet ovat traumatisoivia uhreille. Tätä voidaan huomioida ja ennakoida sillä että sovittelun nykyiseen prosessiin

sisällytetään ohjaajan puhelinsoitot erillistapaamisten jälkeen. Tällä varmistetaan, että yhteistapaamiseen on yhä sovitteluedellytykset olemassa.

Koulutuksen osalta yhtenä kehittämisehdotuksena on Isvv-koulutuksen lisääminen ja yhteistyön tiivistäminen. Erittäin hyvänä ajatuksena pidämme sitä, että lähisuhdeväkivaltakoulutusta järjestettäisiin yhteistyössä sovittelun, poliisi- ja syyttäjälaitoksen kanssa.

Toinen koulutukseen liittyvä näkökulma on se, että kaikille sovittelutoimistojen ohjaajille luodaan oma Isvv-koulutuskokonaisuus. Tämä on erittäin tarpeellinen etenkin osana uusien sovitteluohjaajien perehdytysprosessia. Kuitenkin osa sovittelun henkilöstöstä omaa jo nyt hyvin laajan osaamisen lähisuhdeväkivallan sovittelusta, jolloin heidän ei välttämättä olisi tarpeellista osallistua ko. koulutukseen.

Raportissa todetaan että mallin käyttöönottona voidaan tehdä osana maakunta- ja sote uudistusta. Pidämme johdonmukaisempana kytkeä työskentely poliisipiireihin kuin maakuntamalliin. Tiivis yhteistyö poliisiin ja esikäsittely-yksiköihin mahdollistuu parhaiten, jos asiakaspohja on maantieteellisesti sama kuin poliisilla.

Tukihenkilöiden käytön vahvistaminen

Raportissa todetaan, että selvitykseen osallistuneissa 180 lähisuhdeväkivallan sovittelutapauksessa tukihenkilön käyttäminen oli poikkeuksellista. Haastatteluissa toimijat kuitenkin kertoivat, että ohjausta tehtiin aktiivisesti. Raportin kehittämisehdotuksena on tukihenkilön käytön vahvistaminen.

Lähisuhdeväkivallan sovittelussa uhrilla on oikeus tukihenkilön tukeen, ja on tärkeää, että jokaiselle uhrille tarjotaan mahdollisuutta tukihenkilön käyttöön. Parhaimmillaan sama tukihenkilö kulkee uhrin rinnalla koko prosessin ajan aina esitutkinnasta oikeudenkäyntiin ja sen jälkeiseen aikaan. Kokemukset tukihenkilön läsnäolosta sovittelutapaamisissa ovat pääosin myönteisiä. Joskus tukihenkilö voi olla uhrin tukena koko sovitteluprosessin ajan, vaikka ei varsinaiseen tapaamiseen osallistukaan.

Kun tavoitteena on tukihenkilötoiminnan vahvistaminen sovittelussa, tulisi myös selkeästi linjata tukihenkilön rooli sovittelussa. Keskeinen kysymys on, miten paljon tukihenkilö voi ja saa käyttää puheoikeutta sovitteluneuvottelussa?

Palveluntarpeen kirjaaminen mahdolliseen sovittelusopimukseen

Raportissa mainitaan: "sovittelutoimistot kirjaavat palveluntarpeen ja palveluohjauksen SOPUun, sekä mahdolliseen sovittelusopimukseen." Ajatuksena on, että kirjattaisiin myös tieto mihin palveluun asiakas on ohjattu. Tämä sisältää riskin siitä, että sopimusosan teksti ei olekaan siltä osin aidoisti asiakkaiden välinen ja tahdon mukainen, vaan ulkoapäin ohjailtu käytäntö.

Palveluohjaus saattaa sisältää salassa pidettävää tietoa (terveystiedot) esimerkiksi jos palveluohjaus on tehty edellytysten arviointivaiheessa / erillistapaamisen yhteydessä ja ohjausta saanut ei halua sitä toisen osapuolen tietoon. Kyseessä voi olla esimerkiksi eronnut pari.

Sovittelusopimuksesta tulee julkinen dokumentti, jos asian käsittely etenee käräjille. Tästä syystä voi tarkka kuvaus, sovittelusopimuksessa, palveluohjauksesta esim. päihdehuoltoon, olla arkaluontoinen asia.

Sovittelutoimiston henkilökunta tai sovittelijat voivat tukea osapuolia kirjaamaan sopimukseen avun/tuen piiriin hakeutumisen, mutta tämän täytyy olla aidosti osapuolten oma tahto ja tarve, ei sovittelutoimiston oman prosessin kontrolloiminen. Sovittelutoimiston työprosesseissa voidaan palveluohjaus parhaiten kirjata Sopusivustojärjestelmään.

Epäillyn tukeminen

Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raportissa aineisto ja selvitykset keskittyvät pääasiassa uhrin osaan ja uhripalveluihin. Väkivaltakierteen katkaisemiseksi vähintään yhtä tärkeässä asemassa on epäillyn tuki. Myös epäillyllä tulee olla mahdollisuus tukihenkilöön ja ohjaukseen jatko- ja tukipalveluihin.

Helsingissä 28.02.2019

Heidi Nygren
Toiminnanjohtaja
Kalliolan Setlementti ry

Ari Tuupainen
Toiminnanjohtaja
Harjulan Setlementti ry

